

Nikolaj Bøghs grundlovstale

Taler

Nikolaj Bøgh
Medlem af Frederiksbergs
kommunalbestyrelse og PA
Director i Grace PA

Dato

5. juni 2026

Sted

Den Hvide By, Frederiksberg

- 1 Der er heldigvis langt fra Den Hvide Bys smukke lave huse og hyggelige forhaver her på en dansk grundlovsdag og til 1. verdenskrigs skyttegrave. Men lad os alligevel prøve at se lidt tilbage.
- 5 Om få uger, den 1. juli 1916, er det 110 år siden, et af 1. verdenskrigs værste slag begyndte, nemlig slaget ved Somme, som var de britiske og franske hæres fælles forsøg på at bryde igennem de tyske linjer i Nordfrankrig.

10 Den 1. juli, på slagets første dag led den britiske hær de største tabstal nogensinde i sin historie. 60.000 mand faldt, heraf en tredjedel døde.

I løbet af de 4½ måneder, som Somme-slaget – eller slagene – varede, blev fronten kun rykket nogle få kilometer, men slagene ved Somme kostede i alt mere end 1 mio. faldne, omtrent lige mange på hver side af fronten.

15 Et meningsløst spild af menneskeliv til stort set ingen verdens nytte og hvor enorme arealer lå ødelagte tilbage, oversået med granathuller.

20 Blandt de mere end 1 mio. britiske soldater, der kæmpede ved Somme, møder vi mange vigtige personligheder, som har sat deres præg på vores fælles europæiske kultur.

25 En af dem var forfatteren J.R.R. Tolkien, som vi kender for hans fantastiske værker *Hobitten* og *Ringenes Herre*, som mange millioner mennesker verden over har læst og fortabt sig i, og som sikkert mindst lige så mange har set de fine filmatiseringer af i de senere år.

Mon ikke Tolkien ville have følt sig godt hjemme her i Den Hvide Bys idyl?

30 Han var i hvert fald et menneske, som var glad for idylliske egne og smukke bygninger i en menneskelig skala.

Tolkien voksede op i en lille landsby udenfor Birmingham omgivet af møller, grønne marker og klassisk, engelsk natur, og det prægede hans verdensbillede for
35 livet.

Men han så også gennem sin barndom, hvordan industrialiseringen gradvist åd sig ind på landsbyidyllen. Hvordan industrien slugte de engelske landsbyer én efter én.

40

Kulrøg erstattede morgentåge. Fabrikker rejste sig, hvor der før havde stået elmetræer. Landskabet, han elskede — det bakkede, grønne, hjemlige engelske landskab — blev omdannet til noget glat, effektivt og fremmed.

45 Og nogle år senere oplevede han så med rædsel, hvordan 1. verdenskrigs mudder, død og industrielle massakrer smadrede mennesker og landskaber i en enorm skala.

Under slaget ved Somme pådrog Tolkien sig skyttegravsfeber, som hærgede i de
50 overfyldte, snavsede skyttegrave. Han blev evakueret til England i november 1916 og tilbragte derefter lange perioder på lazaretter og i rekreation.

Det er meget sandsynligt, at sygdommen reddede hans liv. Mens han lå syg i England, blev de fleste af hans nære venner og skolekammerater dræbt på
55 Vestfronten, bl.a hans tætte vennekreds fra studietiden, som havde været samlet i "T.C.B.S.", Tea Club and Barrovian Society.

Det var netop under sin rekreation fra skyttegravsfeberen at Tolkien begyndte at skrive det, der skulle blive til "The Book of Lost Tales" – grundstenen i hele
60 Midgårds mytologi, som senere blev fundamentet for Hobitten og Ringenes Herre.

Hans barndoms landsby og grønne enge inspirerede Tolkien til hobbittenes rolige og landlige Herred, The Shire med landsbyen Hobbitrup, hvor Bilbo og
65 senere Frodo og alle de andre hobitter bor.

Han begyndte at fortælle historien om Bilbo Baggins til sine fire børn i

70 begyndelsen af 1930'erne – først mundtligt og derefter som en håndskrevet historie, som han løbende udbyggede.

Børnene var begejstrede, og det var blandt andet deres reaktioner, der motiverede ham til at færdiggøre og udgive *Hobitten* i 1937.

75 Ud af sygdom, tab og traume voksede altså et helt mytologisk univers med udgangspunkt i værdien af hjemstavnen, i erkendelsen af vigtigheden af at høre til et sted.

80 Hobbitternes rolige og landlige Herred var Tolkiens idealsamfund, og i Ringenes Herre følger vi Frodo, Sam, Merry og Pippins fantastiske mission med at bortskaffe ringen og dermed bryde Saurons magt, som truer deres trygge hjemstavn.

85 Truslerne mod Herredet, symboliserer truslen mod alt det gode, som mennesker kan finde fred og forankring i.

Frodo, Sam, Merry og Pippin er ikke helte i nogen heroisk forstand, men helt almindelige mennesker, der holder af god mad og endnu bedre selskab.

90 Og alligevel blev det dem, der reddede verden. Netop fordi de var drevet af deres forankring i den trygge hjemstavn. For dem var det hjemlige ikke en begrænsning. Det var selve grundlaget for alt andet — for mod, for kærlighed, for frihed.

95 Og Mordor, ondskabens hjem og det industrialiserede Isengård kan ses som et ekko af Tolkiens oplevelser med krigens ødelagte landskaber, som igen byggede videre på hans oplevelser af fremvæksten af det røgfyldte og maskinelle Birmingham.

100 Mordor er ikke bare det onde i abstrakt forstand. Det er industrialiseringens logik ført til sin yderste konsekvens: altings underordning under produktion og magt.

105 Saurons øje ser alting, måler alting, bruger alting — men elsker intet. Og i Sarumans Isengård bliver alle skovens træer fældet for at fyre op i smedierne for at producere soldater og krigsmateriel. Der er ingen skønhed, ingen hvile, intet

sted at høre til.

110 Hjemstavnen var for Tolkien ikke bare nostalgi – det var et mytologisk og moralsk ankerpunkt. En ramme og et udgangspunkt for det gode liv.

115 Daværende udviklingsminister Søren Pind (V) kaldte i 2011 Danmark for et 'hobbitland', og det var faktisk ikke positivt ment. Han mente, at vi var truet af snæversyn og provinsialisme.

Men det er i grunden en misforståelse af fortællingen om hobitterne. For den handler netop om at handle, når det er nødvendigt for at forsvare det man elsker. Om ikke at vende ryggen til verden, når det brænder på.

120

110 år er gået, siden den britiske øverstkommanderende, general Douglas Haig blæste til angreb ved Somme. I Danmark var vi neutrale under 1. verdenskrig, og dens betydning gik måske lidt hen over hovedet på os. Netop fordi den ikke truede os, og vi kunne blive ved med at leve, som vi gjorde.

125

Mens verdenskrigen rasede – The Great War, som man kaldte den – før man vidste, at der også kom nr. 2 – der fik kvindernes valgret i Danmark med den nye grundlov i 1915, og gullaschbaronerne tjente store penge på at sælge konserves til den tyske hær.

130

I Danmark har vi haft en udpræget tendens til at overse 1. verdenskrigs betydning, fordi vi undgik at blive involveret direkte i den, hvis vi altså lige ser bort fra de 35.000 sønderjyder, der blev indkaldt til tysk krigstjeneste, hvoraf 6.000 aldrig vendte hjem.

135

De senere år har der dog været en tendens til, at 1. verdenskrig også hos os har fyldt mere i historieskrivningen i erkendelse af, at en stor del af udviklingen i de forløbne mere end 100 år og en lang række af de udfordringer, verden stadig står med i dag, direkte kan henføres til 1. verdenskrigs rædsler.

140

Den russiske revolution, Sovjetunionens opståen, den kolde krig, Sovjetunionens sammenbrud, en kortvarig periode med en demokratisk udvikling i Rusland, som nu igen er afløst af et aggressivt autokrati, der truer stabiliteten i vores del af verden.

145

I Tyskland blev kejserriget afløst af Weimarrepublikken, som straks blev destabiliseret af politisk ekstremisme til højre og venstre, økonomisk krise og hyperinflation. Resultatet kender vi i form af nazismen, 2. verdenskrig og
150 holocaust.

På ruinerne af det østrig-ungarske rige blussede mange etniske og nationale spændinger op, der har trukket deres spor helt op til i dag.

155 Og opløsningen af det osmanniske rige blev kilde til mange tilbagevendende konflikter i Mellemøsten og aggressiv islamisme, som vi i høj grad stadig kæmper med.

1. verdenskrig er og bliver den europæiske urkatastrofe. Kender vi ikke til den, så
160 forstår vi ikke meget af verden, som den tager sig ud i dag.

For 1. verdenskrig er her i grunden endnu, og udgør også bagtæppet for den sikkerhedssituation, som vi står i i dag. Fra Tolkien i skyttegravene ved Somme og til Ruslands angrebskrig i Ukraine, der går i grunden en lige linje, hvor den
165 ene tragiske begivenhed i Europas historie har afløst den anden.

Og det er nu tydeligt for os alle, at det igen er blevet nødvendigt at bekymre os om, hvordan vi kan opretholde vores frihed, livsform og dagligdag.

170 Kampen for frihed begynder med tilhørsforhold. Man kæmper ikke for abstrakte principper. Man kæmper for det, man elsker. For ens særlige sted på jordkloden. For ens kære. Og for den hverdag, man holder af.

Frodo bærer ikke Ringen mod vulkanen i Dommedagsbjerget for at redde
175 Midgård som begreb. Han bærer den, fordi han vil hjem til Hobbitrup.

Til sin have, til den blå dør i Sækkedyb. Hjem og ryge en pipe tobak og drikke et glas øl i festligt selskab med sine venner i kroen Den grønne drage.

180 På samme måde begynder kampen for vores frihed og hverdag lige her, hvor vi til daglig bor og færdes.

I dag fejrer vi vores grundlov, sådan som vi har gjort det i 177 år efterhånden. Men hvad er en grundlov egentlig?

Det er et folks beslutning om, hvordan vi skal træffe afgørelser sammen. Netop her, hvor vi nu engang bor, indenfor vores grænser, netop på den her særlige lille plet på jordkloden. Om rettigheder og magt, om kongens rolle og borgernes frihed.

Og det er et fælles løfte om, at bestemte værdier skal gælde — at ingen borger skal underkastes vilkårlig magt, at vi må sige hvad vi mener, og at loven er ens for alle.

Men det er også noget mere end det, det er også en forankring i historie, kultur og traditioner. Grundloven handler om et folk, der bor et bestemt sted på jorden — et folk med bestemte bygninger, landskaber, kyster og lysforhold i begyndelsen af juni.

Et folk, der har gjort sig sine egne erfaringer med at vinde friheden til at bestemme over sig selv og sit land.

Det er ikke nationalisme at sige: vi hører til her, og det forpligter os. Tolkien var heller ikke nationalist. Men han troede på det partikulære — på at det specifikke og uerstattelige har en værdi, som det universelle og abstrakte aldrig fuldt ud kan erstatte.

Grundloven har 177 år på bagen, og det er 73 år siden, vi sidst reviderede den. Kan noget så gammelt stadig fungere, og skal vi ikke snart lave den helt om, så den passer til det moderne samfund, er der ofte nogen, der spørger.

Men svaret er nej. Grundloven er gammel, den er et skrumlet skrift med gammeldags ord, men den virker, og den er vores.

Men den gør fuldstændig det, netop vores grundlov skal; den værner om nationalstaten, rummer de grundlæggende spilleregler for vores demokrati, sikrer borgerne en række basale rettigheder og beskriver de historiske og kulturelle rødder, som vi står sammen om.

Mange siger, den er svær at forstå, men i grunden ved vi godt, hvad meningen er. Og der er mange love, der er sværere at forstå end Grundloven.

225 Grundloven handler om her, hvor vi hører til. Om det, som vi vil forsvare.

Også om Den Hvide By. Om en kultur, hvor man for mere end 100 år siden
tænkte, at arbejderne ved Frederiksberg Gasværk skulle have smukke, små huse
med mansardtage, småsprossede palævinduer og hyggelige forhaver bag et lille
230 stakit, hvor man kunne leve i fred med sine kære, spise god mad og måske ryge
sig en pibe tobak, selvom der ikke er så mange, der gør det længere.

Grundlovsdag handler om at holde den tradition i hævd. Om at minde
hinanden om, at også vi vil bære ringen, hvis det for alvor brænder på. Fordi vi
235 vil hjem til Frihedsvej, Lighedsvej, Broderskabsvej og hvad de nu hedder alle
sammen. Fordi det her er vores sted, som vi gerne vil passe gå.

Glædelig grundlovsdag!

240

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

245

Tags

Det Konservative Folkeparti, Grundlovstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/nikolaj-boghs-grundlovstale-2026>

250

255

260